

УДК 7.012

КОМПОЗИЦІЙНИЙ БАЛАНС В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ МИСТЕЦЬКОГО ТВОРУ

Лобова В.¹, студ., Малиновська Т. С.², ст. викл.

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Українського державного університету наук і технологій

¹ 23092arc.loboda@365.pdaba.edu.ua, ² malynovska.tetiana@365.pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. Успішна композиція художнього твору базується на принципах упорядкування, які визначають, як розташовуються елементи на площині або в просторі і залежить від правильної організації форми та її балансу. Композиційний баланс є фундаментальним принципом у створенні мистецьких творів, що забезпечує гармонійне та естетично привабливе сприйняття і полягає в урівноваженому розподілі візуальних елементів у просторі твору, сприяючи його цілісності та виразності, направляючи увагу глядача та підсилюючи естетичний вплив [1].

Мета дослідження. Дослідити прийоми створення гармонійного балансу в мистецьких творах, проаналізувати різні види композиції та дізнатись, як використовувати їх для створення власних творів мистецтва в залежності від творчого задуму.

Результати дослідження. Баланс в композиції це доволі широкий спектр компонентів, які впливають на гармонійний результат твору, але існують окремі композиційні прийоми, за допомогою яких досягається найбільша виразність твору. Аналіз таких прийомів допоможе в дослідженні способів досягнення композиційного балансу.

Споконвіку митці шукали найбільш виразні композиційні схеми за допомогою яких композиції творів можна розділити на кілька видів, що відрізняються своєю організацією. Це впливає на відповідну структуру зображення, яку ми сприймаємо як динамічну або статичну залежно від художнього задуму і формує наступні види композиції [2].

1. Симетрична композиція.

Симетрія є одним з інструментів передачі гармонії та балансу в роботі з композицією та діє в рамках пропорційності. Симетрично збалансованою вважається та робота, яку можна віддзеркалити вздовж уявної (візуальної) чи фактичної осі симетрії.

Симетрична композиція одна з найпростіших форм організації мистецького твору, яка створює візуальний баланс, спокій, відчуття порядку і гармонійну рівновагу в творі мистецтва, фокусуючи погляд глядача на осі симетрії. Чітка та впорядкована структура симетричної композиції дозволяє глядачеві легко сприймати сюжет твору, створює візуальну стабільність і може мати певний заспокійливий ефект. Але, передбачуваність даної композиції послабляє увагу глядача та зменшує зорову напругу, що робить твір мистецтва статично врівноваженим, але менш захоплюючим, менш динамічним [3].

2. Асиметрична композиція.

Асиметрична композиція, або динамічний баланс застосовується для досягнення різноманітності візуальних елементів, створення активного зв'язку між візуальними елементами та спрямування лінії зору глядача за задумом художника. На відміну від симетричної композиції, асиметрична композиція характеризується навмисним порушенням симетричного порядку її елементів, при якому композиційний центр може бути суттєво зміщений від геометричного центру.

Асиметрична композиція створює емоційну напругу та візуальний інтерес, може передавати відчуття руху, непередбачуваності та емоційної напруги, що спонукає глядача більш сконцентровано слідкувати за сюжетом твору [3].

3. Центральна композиція.

У центральній композиції головні елементи і мотиви твору розташовуються в середній ділянці площини. Таке розташування утворює композиційний або оптичний центр, який свідомо фокусує увагу глядача на центральній частині картини.

Центральна композиція часто використовується, щоб надати сильної присутності або важливості певному мотиву. Розташовуючи елементи в центрі зображення, їм приділяється підвищена увага і акцент. Хоча центральна композиція є потужним елементом дизайну, слід також враховувати, що надмірна концентрація елементів у центрі зображення може призвести до статичного та нерухомого враження [3].

5. Діагональна композиція.

Діагональна композиція заснована на використанні однієї або кількох діагональних ліній і відповідному розподілі образотворчого простору. На відміну від сприйняття горизонтальних і вертикальних ліній, як статичних, діагональна лінія привносить у витвір мистецтва сильну динаміку та рух, веде погляд глядача через зображення та надає йому відчуття активності. Діагональна композиція створює особливу напругу та енергію в художньому творі, хоча водночас діагональний поділ простору в зображенні іноді може сприйматися як дисбаланс [3].

6. Еліптична композиція.

Еліптична композиція стала дуже популярною в період Бароко, коли розвитком астрономії та кращим розумінням Сонячної системи еліптична форма знайшла свій шлях до мистецтва, щоб втілити красу та гармонію небесних тіл.

Розташування елементів по траєкторії еліпса створює органічну плавну структуру, яка передає рух і делікатну динаміку твору. Еліптична композиція може бути використана для створення відчуття простору, нескінченності замкнутого руху та гармонії [3].

Висновки. В результаті аналізу видів композиції, можна зазначити, що найбільш важливі за сюжетом елементи зображення розміщуються не хаотично, а утворюють певні композиційні системи, що дозволяє досягти композиційного балансу мистецького твору.

У створенні твору важливо використовувати саме той вид композиції, що буде відповідати творчому задуму і цілі художника чи дизайнера. Композиційно збалансована композиція завжди є цілісна і гармонійна, позитивно сприймається глядачем і завжди викликає емоційний відгук.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Потрашкова Л. В. Основи композиції та дизайну : навч. посіб. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2007. 148 с.
2. HTA – Grundlagen Malen & Zeichnen [Електронний ресурс]. URL: <https://www.how-to-art.com/de/grundlagen/komposition/>
3. Lilly Hulatt. Die Komposition in der Kunst [Електронний ресурс]. URL: <https://www.studysmarter.de/schule/kunst/kunstgattung/komposition-kunst/>